І чужому научайтесь,
й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
New York's Telephone: BArclay 7-4125

РІК LXVIII. Ч. 7. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 13-го СІЧНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 13, 1961 No. 7. VOL. LXVIII.

СЕНАТ ВІДКИНУВ ЗАХОДИ ДЛЯ ОБМЕЖЕННЯ ОБСТРУКЦІЇ

РЕЙБИРН ПРОПОНУЄ ЗБІЛЬШИТИ КОМІСІЮ ПРАВИЛ ДО 15-ох ЧЛЕНІВ

Вашингтон. — Вже 10 днів триває в обидвох Палатах Конґресу боротьба ліберальних сенаторів і конґресменів за те, щоб зменшити впливи південних консервативних членів Конґресу та вможливити ухвалення ліберальніших законопроєктів, які обіцяв під час виборчої кампанії Джан Ф. Кеннеді. 11-го січня більшістю 50 до 46 голосів Сенат вирішив відослати два проєкти про зміну реґуляміну до Комісії Правил. Ця Комісія має представити один із тих проєктів повному Сенатові до ухвалення. Але в ліберальних колах Сенату немає надії на те, що на цьогорічній сесії Сенату вдасться змінити релямін нарад так, щоб можна було ухвалити новий закон про охорону громадянських справ. За відіслання проєктів до комісії голосували 32 демократи і 18 республіканців, проти були 15 республіканців і 31 демократ. Вислід голосування свідчить про те, що в обидвох партіях є противники зміни сенатської процедури, і що немає виглядів на те, що демократична більшість в Сенаті могла ухвалювати проєкти, які демократи плянували у виборчій плятформі. Коли Комісія Правил перешле один із проєктів до Сенату, то до його ухвалення треба буде більшости двох третіх присутніх голосів, це значить, що при присутності всіх 100 сенаторів треба б аж 66 голосів, але вислід голосування в дні 11-го січня показав, що важко буде знайти таку більшість. Провідник Сенату віце - президент Ричард М. Ніксон в першому дні нарад Сенату радив ухвалити новий реґулямін, бо тоді є вимагана звичайна більшість присутніх сенаторів, але це не сталося, і тепер важче є побороти зміни в реґуляміні. В найближчому році провідником Сенату буде новий віцепрезидент Линдон Б. Джансон, який не поділяє становища Ніксона, тому немає виглядів на те, щоб і на другій сесії 87-го Конґресу можна було легко прийняти процедуральні зміни в Сенаті. Сенатор із Ню Мексіко Клинтон П. Андерсон заявив, що немає виглядів на те, щоб Сенатська Комісія Правил одобрила будь-який із проєктів що їх вона дістала. — Подібна боротьба лібералів із консерватистами відбувається вже 10 днів в Палаті Репрезентантів. Спікер Палати конґресмен Сем Рейбирн плянував „вичистити" з Палатної Комісії Правил консервативного конґресмена з Вірджінії Вільяма Колмера, який був проти кандидатури Кеннеді. Ця комісія має 12-ох членів в тому є 8 демократів і 4 республіканці. Два консервативні демократи з Півдня об'єднуючись з 4-ма республіканцями можуть не допустити до ухвалення ліберальних проєктів. Але тепер Рейбирн змінив свій плян, і плянує скористати з менше драстичного засобу, щоб здобути в цій комісії ліберальну більшість. Він пропонує збільшити число членів цієї комісії на 3 члени. Всіх членів було б 15, в тому 10 демократів і 5 республіканців. Коли б республіканці голосували разом із двома консервативними демократами, то вони мали б тільки 7 голосів, а ліберальних голосів було б 8. Ця комісія обговорює всі важливіші проєкти і пересилає їх до повної Палати Репрезентантів. Коли більшість цієї комісії є проти якогось законопроєкту, то вона може його взагалі не пересилати на наради повної Палати. Плян Рейбирна про збільшення членів Комісії Правил має бути обговорений на окремій групі ліберальних конґресменів. Але ця студійна демократична група, яку очолює конґресмен із Каліфорнії Чет Голіфілд, не є певна, яка доля зустріне Рейбирнів плян, бо ще досі не є відомо, які демократичні конґресмени голосуватимуть за проєкт Рейбирна збільшити число членів Комісії Правил.

Протидефамаційна Ліга за правдиві інформації про національні групи в шкільних підручниках

Ню Йорк. — Протидефамаційна Ліга опублікувала висліди своїх студій про те, як в американських шкільних підручниках для середніх шкіл (гайскулів) пишеться про окремі національні групи в цій країні. Студійну групу очолював Ллойд Маркус. Група почала працювати після того, як появилися були випадки збезчещування жидівських біжниць в деяких місцевостях цієї країни. Інформації про національні групи в підручниках тепер дещо правдивіші, як були 10 років тому, але ще й тепер вони не є задовільні для окремих груп. Добрі є відомості про давнішу історію жидів, але невірні є інформації про теперішній їх стан та про переслідування жидів під час другої світової війни. У звіті говориться про те, що „відомості про південноевропейських і східноевропейських імігрантів до цієї країни є дещо кращі, як були 10 років тому". На жаль це твердження не є вповні згідне з правдою, бо в підручниках історії і географії дуже часто під сходом Европи розуміється тільки Росію або СССР, і не згадують про того факту, що там лежить Україна, Білорусь та інші республіки, які перед російською інвазією були самостійними країнами.

В АМЕРИЦІ

● **Президент - елект Джан Ф. Кеннеді** просив свого пресового секретаря П'єра Салінґера, щоб йому замовив два квитки на виставу в театрі Ст. Джеймса в Ню Йорку, де грали „До Ре Мі". Адміністратор театру, не знаючи для кого це мають бути квитки, відповів, що вже немає вільних місць і негайно відложив слухавку. Треба було протекційних заходів, щоб роздобути квитки для Кеннеді і його приятеля. Публіка зі здивуванням вітала президента-електа, коли він появився в театрі.

● **Бюро перепису населення** у Вашинґтоні стверджує, що від 1950-го до 1960-го року пересічне число членів американської родини збільшилося з 3.54 до 3.68. Пересічне число членів білої родини в 1960 році виносило 3.61, а небілої 4.39. На півдні ЗДА небіла родина має пересічно по 4.68 особи, а біла по 3.36.

● **Республіканські сенатори** порозумілися в тому, що вони підуть на інавґурацію президента Джана Ф. Кеннеді у звичайних убраннях, а не у „ластівках" і в циліндрах, як проєктують демократи. Провідник республіканців в Сенаті сен. Еверетт МекКінлі Дірксен заявив, що останнє слово в справі його убрання матиме „його вища влада", — це значить його жінка.

● **Мешканці „Тріпелсити"** Бінґгемтону, Ендікату і Джансонситі, Н. Й., збирають $5,000,000, щоб викупити паї відомої фабрики взуття Джансона, бо є загроза, що Корпорація Глен Олден хоче купити паї цієї фабрики і взяти її під свою контролю. Впродовж 48 годин зібрали $800,000 від жінок, робітників, купців і організацій, а решту мають зібрати в найближчих днях. Причина цієї акції — місцевий патріотизм.

● **Аж тепер повідомили**, що 61-річний власник нагороди Нобеля письменник Ернест Гемінґвей від 30-го листопада 1960-го року перебуває в шпиталі в Рочестері, Міннесота. Не подано, на що нездужає Гемінґвей.

ПЕРЕСЛУХАННЯ ДІЛЛОНА В КОНҐРЕСІ

Наименований на секретаря скарбу в уряді Кеннеді Даґлес Діллон (зліва) вітається на Капітолі з головою сенатської фінансової комісії сен. Гаррі Ф. Бирдом перед переслуханням, що його проводить Конґрес з усіма призначеними на урядові становища.

Діллон проти зменшення податків, передбачає бюджетовий дефіцит

Вашинґтон. — Наименований на секретаря скарбу Даґлес Діллон зізнавав в Сенатській Фінансовій Комісії, де заявив, що він не бачить можливости зменшити прибуткові податки на деякий час, щоб скріпити економіку країни. Діллона переслухували в цій комісії, яка має рекомендувати Сенатові затвердити його номінацію на секретаря скарбу. Діллон сказав, що він передбачає дефіцит у фінансовому році, що починається 1-го липня 1961-го року, тому що зменшується продукція і внаслідок цього будуть зменшені прибутки державної скарбниці. На думку Діллона Конґрес може дати повновласть Президентові зменшувати або збільшувати податки і секретар скарбу не може мати в цьому напрямі жодного голосу. Справу відпливу золота за кордон можна буде так вирішити, щоб на цьому не потерпіли економіки держав вільного світу, але Діллон відмовився публічно обговорювати цю справу. Справу своїх промислових акцій Діллон передав окремому повірництву, яке буде ними завідувати так довго, як він буде в кабінеті Кеннеді, і тому не буде конфлікту інтересів між ним і тим департаментом, який він має очолювати.

Окрема студійна комісія остерігає Кеннеді в справі програми космічних просторів

Палм Біч, Флорида. — 11 січня окрема студійна Комісія вислала президентові - електові Джанові Ф. Кеннеді звіт про проблему дослідів над космічними просторами, в якому остерігає нововибраного президента про те, що СССР робить всі заходи в тому напрямку, щоб здобути першенство в опануванні космічних просторів. Представник цієї комісії, яку очолює професор Мессачусетського Технологічного Інституту д-р Джером Б. Віснер, заявив, що СССР готов перший вислати людину в космічні простори, бо Совєти мають потужніші ракети. 11-го січня Кеннеді закінчив організацію державного департаменту, наименувавши на підсекретаря в тому департаменті вашинґтонського адвоката Джорджа В. Болла, який є вже третім спільником адвокатської канцелярії Адлея Е. Стівенсона, що займав визначніше становище в уряді Кеннеді. А. Біддел Дюк, тютюновий промисловець і колишній дипломат, наименований на шефа дипломатичного протоколу при державному департаменті. 51-річний Болл був адвокатом в департаменті скарбу за президента Ф. Д. Рузвелта, але від 1935 виконував приватну адвокатську практику аж до 1942-го року, коли був правним дорадником при адміністрації Ленд Лізу.

● **Совєти** вислали нову погрозливу ноту, цим разом до Голляндії, проти втримування на своїй території складів з американською атомовою зброєю. Недавно голляндське військове міністерство признало, що Голляндія погодилась на такі склади атомової зброї, потрібної для військ держав в рямцях НАТО. Совєти відгрожуються, що Голляндія приймає на себе „страшний риск", бо у випадку нової війни — вона буде „знищена".

22-го січня буде Українським Днем у Ню Гейвені

Ню Гейвен, Конн. — День 22-го січня, роковини проголошення української державної незалежности і соборности, буде Українським Днем також у цьому місті, згідно з проклямацією посадника Р. С. Лі, яку він мав підписати в середу, 11-го січня. У вівторок 10-го січня подібну проклямацію підписав, як уже інформовано, посадник Ню Йорку, Роберт Ф. Вагнер. Українська Громада Ню Гейвену — як інформує голова місцевого Відділу УККА - мґр. Ів. Телюк — приготовляється дуже дбайливо до відповідного відзначення того Дня. Програма святкування складається з двох частин, офіційної, що відбудеться при вивішуванні синьо - жовтого українського прапору, побіч американського, на ратуші міста та з участю і промовами посадника Лі і адв. Степана Яреми, і концертова частина в авдиторії української католицької церкви, з промовою д-ра Григора Лужницького, виступами церковного хору під диригентурою п. Саворського та деклямаціями й інсценізацію, яку приготовляє п. М. Панкевич.

Провідник демократів у Сенаті — за скасування Колеґії Електорів

Вашинґтон. — Провідник демократичної більшости в Сенаті сенатор Майк Мансфілд склав плян змінити конституцію ЗДА, в такому напрямі, щоб зліквідувати Колеґію Електорів, яка вибирає президента ЗДА. Головні пункти проєкту зміни конституції є такі: 1. Номінаційні конвенції повинні відбуватися аж у вересні, щоб скоротити час виборчої кампанії. 2. Президента мали б вибирати всі виборці в безпосередньому голосуванні в листопаді, а 1-го грудня нововибраний президент мав би перебирати урядування. 3. Уряд мав би видати обидвом партіям по одному мільйонові долярів на радіову і телевізійну виборчу кампанію.

Гаммершилд перервав подорож по Африці у зв'язку з Радою Безпеки ОН

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй Даґ Гаммершилд, який перебував в Південно-африканському Союзі на нарадах над расовою політикою тамошнього націоналістичного уряду Верверда, рішив — усупереч своїм попереднім заявам — перервати передчасно ту подорож і вернутися до Ню Йорку на засідання Ради Безпеки ОН в справах Конґа. Таким чином Гаммершилд закінчив думку поїхати з Африки до Судану, З'єдиненої Арабської Республіки, до обидвох Ґани і до Індії. Раду Безпеки скликано на вимогу Совєтів на четвер 12-го січня ц. р., а Гаммершилд прилетить в п'ятницю і візьме участь в другому засіданні Ради. Тим часом в Конґо справи загострились внаслідку вмаршу „люмумбівського" війська з провінції Орієнталь і Ківу до провінції Катанґи і проголошення нової провінції на зайнятій частині Катанґи. „Президент" тієї провінції Мойсе Чомбе погрожує, що коли війська Об'єднаних Націй самі не очистять Катанґи з люмумбівських „аґресорів", то він вишле туди своє військо. Чомбе розпоряджає 4,000 поліції, озброєної і здебільша керованої бельгійськими старшинами. Чомбе закидає місії ОН в Конґо, що терен, через який без ніякого спротиву з будь-чийого боку перейшли військовики Люмумби, був заходами місії ОН „зневтралізований", ото ж місія ОН мала обов'язок дбати за дійсно невтральний характер тієї частини провінції. Таким чином неспокій і громадянська війна в Конґо далі поширюються.

Аденауер натякає на можливість покращання взаємин з Польщею

Бонн. — Західньо - німецький канцлер Конрад Аденауер, промовляючи до групи *своїх однопартійних парляментаріїв*, заявив, що „було б добрим ділом осягнути кращі взаємини з Польщею". Цю його заяву відразу підхоплено, як заповідь, що західньонімецький уряд буде старатися нав'язати дипломатичні взаємини з комуно - польським режимом Ґомулки. Західня Німеччина до цього часу не визнає комуністичного режиму в Польщі і не має з ним безпосередніх зв'язків. За газетними коментарями — вплив на зміну становища Аденауера і його уряду мають західньо - німецькі промислово - торговельні кола, які натискають на нав'язання тісніших господарських стосунків з Польщею. Саме недавно їздив до Польщі генеральний директор закладів Круппа Бертольд Байц і після свого повороту мав довгі наради з Аденауером, звітуючи йому про господарський стан Польщі та можливості для німців із торгівлі з Польщею.

Міжнародна криза довкола Ляосу злагіднилась

Лондон. — Англійський уряд дістав пропозицію від ляоського уряду Буна Ума, щоб *створити нову* міжнародну Контрольну Комісію, яка прибула б до Ляосу і допомогла до зліквідування тамошньої громадянської війни. Така Комісія мала б складатися з Індії, Індонезії і Бірми, всіх трьох невтральних країн. Совєти ніби погоджуються на реактивування давньої Комісії, яка складалася з Індії, Канади і Польщі. Однак в обох цих випадках трудність у тому, що Індія, як і Совєти, не визнає теперішнього уряду Буна Ума, а тільки уряд Суванни Фуми, який втік був ще в грудні до Камбоджі. Англійський міністер закордонних справ лорд Юм буцім-то переконує індійських державних мужів, що те їх становище „нереальне". Однак загалом — на тлі всіх отих мирових пропозицій і закулісової дипломатичної метушні міжнародна криза довкола справи Ляосу ніби злагіднилась і не є нині вже така гостра, як була тому тиждень. Совєти ніби не хочуть поширення війни з приводу Ляосу і дали зрозуміти це американському урядові під час відвідин Михайла Меншікова в державного секретаря Крістіяна Гертера два дні тому. Існує ще одна пропозиція, зголошена Камбоджею, щоб для справи Ляосу зібралась нова міжнародна Комісія з колишніх членів Женевської конференції з 1954 р. плюс держави, заступлених у тричленній Контрольній Комісії, плюс безпосередні сусіди Ляосу і З'єдинені Держави — разом 14 держав. Однак англійські кола ніби неохоче ставляться до цієї пропозиції, вважаючи що чим більше тіло радитиме над справою Ляосу, тим менші вигляди на позитивні висліди.

Ляоські вояки і втікачі із зайнятої комуністами території переходять бамбуковий міст у Та Том, 140 миль на південний захід від Венціяну.

ДЕ ҐОЛЬ ПРИСПІШУЄ ЗДІЙСНЕННЯ РЕФОРМ В АЛЬЖИРІ

Париж. — Президент де Ґоль заявив в середу 11-го січня, що висліди всенародного голосування в справі встановлення тимчасового автономічного правління в Альжирі показали, що його ліберальна політика мусить бути здійснена негайно, згідно з ідеями і напрямними виробленого ним пляну. Плян цей був схвалений 72 процентами голосуючих у Франції і в Альжирі і проти нього заявилося тільки 23 проценти усіх, що брали участь у голосуванні. Заява де Ґоля була проголошена зараз після засідання уряду, на якому були обговорені, з одного боку, висліди референдуму і, з другого боку усі ті реформи, що мали б бути започатковані для введення в Альжирі тимчасової автономії, як першого кроку для здійснення політичного самовизначення в цій країні. Ці заходи не передбачають покищо встановлення в Альжирі загальної екзекутивної і леґіслятивної влади з огляду на те, що в теперішній ситуації і під тиском повстанців багато мусульман буде боятися зайняти керівні становища в автономній адміністрації Альжиру. Найперше буде започатковане встановлювання місцевих й обласних самоврядних установ і водночас будуть поширені компетенції існуючих генеральних рад та проведена децентралізація теперішньої французької адміністративної влади, включно із Генеральною Делеґацією, що була досі центром французької адміністрації в Альжирі. Пляновані французьким урядом початкові реформи в Альжирі будуть спрямовані передусім на збільшення участи і відповідальности місцевих й обласних самоврядних чинників, особливо ж в областях з переважно мусульманською більшістю. В інформаціях, поданих представниками французького уряду пресі, немає ніякої згадки про те, чи будуть започатковані нові переговори чи хочби якісь контакти з альжирськими повстанцями в справі припинення збройної боротьби.

Вплив комуністів на альжирських арабів перешкоджує замиренню в Альжирі

Париж. — Французька й закордонна преса покликується на заяву неназваного високого урядовця, що „в короткому часі" буде нав'язаний тайний контакт між французьким урядом і проводом арабських націоналістів з Альжиру задля переведення безпосередніх переговорів. Однак всі коментатори одноголосно стверджують, що вигляди таких переговорів не є великі тому, що зросли впливи Москви й Пейпінґу на закордонно - революційний уряд Альжиру, що йому російські й китайські комуністи постачають зброю і дають різну допомогу. Остання перемога альжирських арабів в Об'єднаних Націях, де вперше прийнято резолюцію, що насправді признає міжнародний характер альжирської проблеми, настільки додала відваги й підвищила претенсії згаданого закордонного уряду, що його прем'єр Фергат Аббас заявив недавно: „Не хочемо, щоб нам дали незалежність, — ми самі візьмемо її собі". Тому нема певности, чи арабські націоналісти захочуть взяти активну участь в провізоричному автономному уряді Альжиру, що його хоче покликати до життя де Ґоль весною цього року, як посередню стадію до всенародного плебісциту в Альжирі. Саме тепер в Тунісі відбуваються наради того альжирського уряду і від його становища багато залежить, чи прийде до безпосередніх французько - альжирських переговорів.

У Бельгії зросли вигляди на закінчення страйку

Брюссель. — Затяжний, бо вже чотиритижневий страйк у Бельгії втомив вже обидві сторони, уряд і соціялістичний провід, — твердять бельгійські і закордонні часописи. Зростає свідомість, що страйк приносить такі економічні й політичні втрати для країни, які не стоять в ніякій пропорції до сутнього предмету спору, себто спірних питань в законі про санування бельгійської економіки зменшенням державних видатків на різні цілі. Саме тепер продовжуються дебати у бельгійському парляменті над даним законом. Прем'єр Ейскенс заявив, що уряд не настоює на прийняття того закону без змін і що тому соціялістичні внески на зміну деяких пропозицій можуть бути обмірковувані. Соціялістичний провід засудив акти насильства збоку страйкарів та саботажі супроти державного і приватного майна. Водночас публічна опінія натискає однаково на соціялістичні і робітничо-спілкові проводи, як і на уряд, щоб вони дійшли до якогось компромісу. Тому — за твердженням коментаторів — існують поважні шанси, що чотиритижневий страйк закінчиться дуже швидко.

У СВІТІ

● **В Дамаску,** столиці Сирії, яка тепер є складовою частиною З'єдиненої Арабської Республіки, в минулу неділю, в день референдуму над справою Альжиру у Франції, 50,000 середньо - і високошкільних студентів уладили бурхливу вуличну демонстрацію під гаслами „Геть з де Ґолем" і „Хай живе незалежна альжирська республіка". Демонстрацію затіяли спільно арабські націоналісти і комуністи.

● **В Англії** арештовано п'ятьох американців під закидами шпигунства — невідомо у чию користь. Всі вони ніби мали добувати засекречені відомості про англійський військовий порт в Портленді, яким користуються й американські воєнні кораблі. Два з арештованих служили в англійській адміралції. Американська амбасада заявила, що не може потвердити, чи арештовані Пітер Кроґер, книгар, і його дружина, це американці.

● **Західні часописи** проголосили текст великої промови ізраїльського прем'єра Давида Бен Ґуріона, виголошеної ще 28 грудня ц. р. на 25-му Світовому Сіоністичному конґресі в Єрусалимі, де він, м. і., закинув всім жидам, що не хочуть переселитись до Ізраїлю, що вони „не мають Бога". Цей закид, як і інші звороти тієї промови, викликали велике заворушення і гострі протести збоку жидів. Тому, що вона була виголошена по гебрайськи, жиди в Англії й Америці ждали, поки буде оприлюднений авторизований англійський переклад. Згаданий конґрес сіоністів прийняв м. і. резолюцію з закликом до всіх жидів у світі — еміґрувати до Ізраїлю.

● **Еспанія** запропонувала Франції спільними зусиллями збудувати тунель під Піренеями, який йшов би на висоті 5,000 стіп над поверхнею моря, але перерізував би високу на 6,695 стіп гору Пік де ля Глер. Тунель мав би півтори милі довжини і лучив би еспанське місто Бенаск з французьким містом Лючон. Еспанський уряд призначив вже перший мільйон долярів на реалізування цього проєкту.

● **У Західній Німеччині** великого розголосу набрала кампанія частини преси проти директора канцелярії канцлера Аденауера, д-ра Ганса Ґльобке, який буцім-то завинив під час останньої війни у тому, що з Греції не змогли втекти 10,000 жидів, що їх потім винищили нацисти. Д-р Ґльобке вніс скаргу за клевету проти часописів „Дер Шпіґель" і „Гамбурґер Ехо", які надрукували такі закиди.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sun's, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917, — authorized July 31, 1918
Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Дорадники в справах СССР

Новий американський президент матиме біля себе гурт осіб, з яких одні за своїми службовими функціями, інші за спеціяльним призначенням будуть його дорадниками в справах комуністичного світу взагалі та проблематики Східньої Европи зокрема. Очевидно, що американські українці й усі національні групи в Америці східньо - европейського походження з напруженням і — покищо — з деяким стурбованням споглядають на той гурт дорадників Дж. Кеннеді.

Прихильний відгук викликало призначення Діна Раска на державного секретаря. У своїх публічних виступах він дав пізнати себе, як противник конференцій „на вершинах", ствердивши, що такі конференції виходять тільки на добро Хрущову і в некористь Америки. Він, щоправда, солідаризувався з кол. президентом Труманом щодо заборони ген. МекАртурові поборювати комуно - китайських інтервентів у Кореї поза рікою Ялу, але голосно висловив своє переконання, що вільні китайці поза межами континентального Китаю, а не комуністична влада в Пейпінгу, репрезентують дійсні погляди китайського народу. Тому є реальна підстава для сподівань, що новий американський державний секретар не тільки знає дійсну суть міжнародного комунізму і його загрозу, але й у своїй практичній політиці поборюватиме її не гірше, як це роблено до цього часу.

Зате призначення деяких інших осіб до того вузького гурту найвищих дорадників нового президента викликало некорисне враження й у дуже поважних американських публіцистичних колах. Ось так, наприклад, в числі „Сатардей Івнінг Пост" з 14-го січня ц. р., читаємо таку заввагу: „. . . Честер Бовлес, як державний підсекретар, і Адлей Стівенсон, як амбасадор в Об'єднаних Націях, є визначними громадянами, але висловлювана ними опінія в закордонно-політичних справах викликала сумнів щодо їхнього розуміння суті комуністичної загрози. Призначення губернатора Меннена Вільямса до важливого африканського реферату можна, мабуть, пояснити тільки політичними причинами . . ."

Відносно Чарлза Е. Болена і Джорджа Ф. Кеннана, як теж амбасадора в Москві Левеллина Томпсона й колишнього амбасадора у Туреччині Джорджа МекДжі ніхто не може на мить сумніватися, що це не тільки видатні громадяни, але й добрі знавці комунізму. Однак, проблематика Сходу Европи не зводиться тільки до проблеми комуністичного устрою й правління. Це в першу чергу проблема російського імперіялізму, і тому саме остаточна розв'язка цієї проблеми та остаточна ліквідація всього теперішнього міжнародного конфлікту залежить від розпаду російської тюрми народів, від ліквідації російсько - комуністичного колоніялізму. Це не значить, що ЗДА мали б розпочинати проти СССР зачіпну війну, але що вони мають вести політику у свідомості суті російсько - комуністичного імперіялізму й колоніялізму. Знає цю проблему колишній професор Колумбійського університету і колишній директор Східньо - Европейського Фонду Філіп Мозлі, один з нових дорадників Дж. Ф. Кеннеді. Але трудно твердити це про проф. Волта Ростова, кол. професора американської історії в Оксфорді.

Американська політика і дипломатія за ввесь період ізоляціонізму в 19-му сторіччі, за російсько - японської війни, через Версальський договір, за час визвольних рухів на Сході Европи після вибуху тамошньої революції й по другу світову війну — завжди ставилась до Східньої Европи як до одностайного господарського обширу і вбачала там тільки одну російську державу з одним російським народом. Цю лінію проведено і в Ялтинському та Потсдамському договорах, а факту допущення УССР і БССР до ОН не використано ні трохи для поборювання російського колоніялізму, що існує в рямцях СССР і поза ними. Американські громадяни східньо - европейського походження з турботою пригадують економічні теорії Джорджа Кеннана про таку саму ролю України в економіці СССР, як Пенсилвенії в ЗДА. Чи ці нові дорадники нового президента, рекрутовані здебільша з ліберального крила Демократичної партії та з-посеред учених, вихованих на російських тезах про Схід Европи, зможуть штовхнути політику ЗДА супроти Москви на нові, творчі, конструктивні рейки задля добра Америки і східньо - европейських народів? Від відповіді на це питання залежить у великій мірі доля цілого людства.

„Заможнє і радісне життя"

Заступник голови Ради міністрів СССР і голова Держпляну СССР В. Новіков, виступаючи в Москві на шостій сесії Верховного Совєту п'ятого скликання 20-го грудня м. р. з доповіддю про державний плян розвитку народного господарства на 1961-ий рік, повторював відомі фрази про „захоплюючі досягнення" і „небувалий ріст" добробуту совєтського народу. „На відміну від капіталістичних країн, — казав він, — де ріст продукції веде до збагачення експлуататорських кляс, у нас, в Совєтському Союзі головна й кінцева ціль соціялістичного виробництва — все повніше задоволення матеріяльних і духових потреб нашої спільноти. В ім'я цієї шляхетної цілі Комуністична партія мобілізує резерви, постійно вишукує все нові й нові можливості для забезпечення заможнього і радісного життя совєтських людей" Захоплювався „підвищенням матеріяльного добробуту" населення Української ССР також заступник голови Ради міністрів УССР і голова Держпляну УССР П. Розенко, повторюючи у своїй доповіді на засіданні Верховного Совєту УССР 27-го грудня м. р. дослівно відповідні уступи з промови Новікова.

Прославляючи „радісні підсумки і запалюючі грандіозні пляни" комуністичної партії і совєтського уряду для „забезпечення заможнього і радісного життя совєтських людей", обидва доповідачі доводили, що в 1961 р. національний прибуток збільшиться на 9%, а реальні прибутки робітників, службовців і колгоспників зростуть на 5% на голову.

Проте ні один, ні другий не виявили ніже словом справжньої реальної вартости тих „прибутків" і „заробітків" підсовєтських людей. Аналізу тих прибутків і порівняння їх із прибутками нюйоркських робітників, тобто встановлення їх реальної вартости — зробила й опублікувала в числі за серпень 1960-го року редакція бюлетеню Канадійської Асоціяції Продуцентів „Індустрі". Подані в цьому бюлетені числа показують, скільки часу мусять працювати робітник в СССР і в Ню Йорку, щоб купити таку чи іншу річ щоденного вжитку, чи за совєтським терміном „народного споживання".

Наприклад, нюйоркський робітник мусить працювати 56 хвилин, щоб купити собі бавовняну сорочку; совєтський робітник мусить працювати на те 15 годин. Нюйоркська робітниця працює 37 хвилин, щоб купити собі найлонові панчохи; совєтська жінка мусить витратити на це заробіток 8 годин. На закуп жіночого взуття марки „Оксфорд" нюйоркська робітниця працює 5 годин і 10 хвилин, а совєтська, щоб купити добрі черевики, мусить працювати 57 годин і 30 хвилин. На закуп чоловічого взуття нюйоркський робітник працює 7 годин, а совєтський 61. На закуп чоловічого одягу нюйоркський робітник працює 23 години, а совєтський 275 годин. На шовкову „вихідну" жіночу суконку нюйоркська робітниця працює 4 години і 36 хвилин, а совєтська робітниця мусить працювати 73 години і 4 хвилини. Таке ж приблизно відношення і в харчових товарах: на закупно 1 фунта цукру працюють у Ню Йорку 3 хвилини, в Совєтському Союзі 1 годину і 4 хвилини; на закуп одного фунта соленого масла в Ню Йорку треба 21 хвилини праці, в СССР — 3 години й 4 хвилини; на закуп тузеня яєць нюйоркський робітник працює 17 хвилин, а в СССР 2 години і 24 хвилини; на півлітра горілки в Ню Йорку треба працювати 1 годину і 22 хвилини, в СССР 6 годин і 19 хвилин.

Подані цифри характеризують реальні життьові умовини підсовєтського робітництва і доводять, що Совєтський Союз є країною найбільш безоглядної і жорстокої експлуатації працюючих людей.

І. Смолій

ФАНТАСТИЧНИЙ РОМАН І ДІЙСНІСТЬ

Тисяча дев'ятсот шістдесятий рік уже за нами. І хоч було в ньому чимало напружених міжнародних ситуацій, плянета наша кружляє ще ціла, не виштовхнена з орбіти, не виморена радіяціями, а навпаки, ще більше багатолюдна й галаслива. Не справдилися пророкування модерних віщунів, що принесе цей рік атомову війну, а може й кінець світу, тож можуть сміятися скептики з безсилля людини вгадати майбутнє.

Отих магів, що ворожать з кришталевої кулі, можна б справді збути усмішкою, але інша справа, коли передбачувати майбутнє беруться письменники з їх витонченою інтуїцією й інтелектом. Про те, наскільки передбачливою зуміла бути наша відома письменниця Людмила Коваленко в своєму оригінальному романі „Рік 2245", не можна, на жаль, ще дискутувати, оскільки авторка перенесла візію свого світу таки далеченько наперед. Зате можна вже сьогодні перевіряти правдивість творчої візії автора „Колгоспу тварин" Джорджа Оруела в його творі „1984", бо автор надзвичайно сміливо обмежив себе чвертьстоліттям.

Прочитавши цей, голосний тому кілька років роман, читач призадумається, потрясений силою фантазії й інтелекту цієї людини. Невже ж усе буде так, як пише Оруел? Невже, подібно як колись Жюль Верн у ділянці техніки, цей автор, на основі холодного розумування й аналізи соціяльних та політичних процесів, збагнув механіку розвитку майбутніх подій, відкрив їх закономірність? Невже ж уже в 1984 році будуть на землі тільки три супердержави, Океанія, Евразія і Істазія з тоталітарними режимами?

Невеличкий проміжок часу від появи твору „1984" виявляє, що в дечому Оруел не такий уже передбачливий і може надто песимістичний, бо писав він свій твір під враженням гнітучого сталінського експерименту побудови безклясового суспільства при повній байдужності й отупінні західнього світу. Від того часу здорові сили всередині поодиноких націй законтивізувалися й зміцніли. Вже сьогодні може ствердити читач, що, наприклад, роля соціялістичної партії на батьківщині автора не зросла, а змаліла в користь консерватистів, і, замість всевидючого, всюди присутнього Великого Брата, усміхається до англійців з оптимізмом інтеліґентне лице Мекміллена, індивідуаліста, людини здорового глузду і кращих традицій західнього світу. І Оруел опинився між невдалими віщунами, бо і він передбачав на шістдесятий рік якусь Революцію, яка мала б стати чорною стіною між минулим людства і його дальшою долею.

Найбільше передбачливий й інтригуючий Дж. Оруел в змальовуванні розвитку міжнародних відносин. Справді, читаючи його твір, здається, що не зважаючи на буйний ріст нових незалежних держав, не треба аж цілого чвертьстоліття для здійснення Оруелової візії про три супердержави. Спробувати тільки зіставити ніби відокремлені факти хоча б останніх місяців, і в уяві читача виразніше виринають обриси цих нових політичних констеляцій. Ось у минулих місяцях Мекміллен зазнав гострої критики однаково консерватистів, як і лейбористів, за те, що він ніби хоче об'єднати Англію з Америкою. Ще не так давно губернатор Рокефеллер висловився, повторюючи, зрештою, тези голосного по другій світовій війні твору Ревса „Анатомія миру", що національні держави стали таким самим пережитком, як колишні грецькі міські республіки чи середньовічні князівства. Треба західньому світові об'єднуватися в конфедерацію. Щораз тісніша військова й господарська співпраця західнього світу — явний і очевидний факт. Отже, чи не стоїмо ми на порозі створення Океанії?

Або недавня конференція комуністичних країн у Москві. Які б примирливі й солодкі не були фрази спільного комунікату з цього збіговища — сьогодні вже безсумнівна річ, що СССР і Китай ідуть окремими дорогами. СССР, як Евразія, майже вже готовий твір, і цьому феноменові читач не надто дивується. Єдина різниця, що границі цієї Евразії йдуть серединою Европи, а Дж. Оруел передбачає їх аж на Ляманші. Скупі вістки із засекреченої московської конференції підтверджують кристалізування поділу між цими колосами. Ще чотири роки тому, під час мадярської кризи, об'їздили китайські емісари Східню Европу як протектори. На московській конференції цього ґрунту Пейпінґ уже не знайшов, і довелося китайському делеґатові дорікати Гомулці, що той чотири роки тому співав іншої, шукаючи підтримки проти Хрущова.

Зате помітні успіхи червоного Китаю у веденні самостійної політики в світовому маштабі. Китайські торговельні місії по всіх континентах, китайські радіовисильні говорять щораз більшим числом мов, їхня комуністична література заливає не тільки азійські країни, але й віддалені закутини землі. Китайці, як люди не білої раси, здобувають собі довір'я кольорового африканськаго населення багато легше, як білошкурі совєтські емісари. І чи не вимовний факт впливів цього нового політичного центру, що (не згадуючи про Кубу) на московській конференції в суперечці з Хрущовим підтримали китайського делеґата південно - американські комуністи? Ще тільки один фактор в руках комуністичного Китаю — атомова зброя — і позиції трьох супердержав були б визначені . . .

Пишучи про оті бойові фронти, Оруел повів їх по Середній Азії, Єгипту, Північній Африці, а тереном для вирішної битви між Океанією й Евразією в 1984 році вибрав — Конґо з Леопольдвілом і Бразавілом. Справді геніяльна передбачливість, і не треба ждати аж чверть століття, бо битва йде вже на наших очах.

Перечитуючи оті Оруелові віщування, український читач запитає: А що ж з Україною? Потіха одна: Малюючи похмуру картину майбутнього світу, Оруел засудив на забуття і свою батьківщину, і десятки інших славних народів світу. І хоч який блиск інтелекту й фантазії проявив він у цьому творі, вгадуючи не одне, остаточно його передбачування не багато різняться від пророкувань магів кришталевої кулі, бо в конструкції майбутнього світу змушений він був послуговуватися невимірними величинами. А з цих невимірних величин, що перекреслили плянування не тільки багатьох віщунів, але й сатрапів та диктаторів, найголовніше — це вроджене, ніколи не гаснуче в людині чи в народі прагнення волі й незалежного життя.

А. Заплітний

„ИЗВЕСТИЯ" І 14 ТОЧОК ПРЕЗИДЕНТА ВІЛЬСОНА

У вступній статті цього московського офіціозу з 4-го листопада минулого року заторкнено посередньо справу поневолених народів. Очевидно, від „Известий" ніхто не буде чекати об'єктивного підходу в цій справі. Важливішим для нас буде ствердження факту, що справа цих народів уже настільки голосна, що цей офіціоз мусить зайняти до неї якесь становище, та аналіза засобів, яких уживає Москва, щоби ослабити та знецінити ті моральні сили на Заході, які могли б колись прихилити симпатію, моральну або може навіть політичну допомогу не-російським народам в їх змаганні до волі й незалежности.

У тій статті є пригадка, що „в роках 1918 - 1919 західні західні „капіталістичні держави" уживали всіх зусиль, щоб скинути совєтську владу і розчленувати Росію", і наведено кілька речень з коментаря до „так званих 14 точок президента Вільсона", з книжки „Довірочні листи полк. Гавса, найближчого співробітника цього президента".

Якщо йде про 14 точок, про які з великою дозою легковаження пишуть „Известия", та про мемуарний характер листів полк. Гавса, то справа представляється так. 8-го січня 1918 р. президент ЗДА В. Вільсон виголосив у Конґресі промову, в якій з'ясував напрямні американської закордонної політики на такі справи: 1) Замирення двох воюючих таборів, поділених першою світовою війною; 2) широка автономія для народів австрійської та оттоманської держав, з проголошенням незалежної Польщі в етнографічних границях; 3) Загальне роззброєння; 4) створення міжнародної інституції з назвою „Ліґи Націй", яка б стояла на сторожі тривкого миру.

Коли розпалася російська імперія і наближався розвал австрійської та турецької держав, полк. Гавс, на доручення президента, запроєктував ряд змін, додатків і пояснень, які відповідали змінам у Східній та Середній Европі. Як офіційний коментар до 14-ох точок, 30-го жовтня 1918 року вони дістали затвердження президента. На домагання ЗДА, Англія, Франція і Італія в меморандумі до президента з 4-го листопада 1918 року зобов'язались прийняти їх за основу в мирових переговорах з Центральними Державами. Через те вони стали також міжнародним актом.

Суґестії московського офіціозу, що точки президента Вільсона є особистими або приватними поглядами, і то навіть не його, а його помічника, полк. Гавса, і що вони мають тільки мемуарну вартість — очевидне й свідоме перекручення та заперечення згаданих вище історичних фактів.

Мериторично, виступ президента Вільсона був великою і революційною подією із світовим розголосом, хоча ні сучасники, ні наслідники президентові не зрозуміли його ідей. Вони сколихнули до основ австрійською, оттоманською і російською імперіями, даючи людській спільноті, головно недержавним народам візію ліпшого, певнішого завтра. А що в книжці „Довірочні листи полк. Гавса", яка вийшла в 1928-му році, вміщено повний текст 14 точок, то через це вони не стали його приватними поглядами. Навпаки, вони знайшли своє місце в збірнику документів, які мають відношення до закордонної політики ЗДА за 1918 рік, а видав їх Державний Департамент, як урядову публікацію.

Деякі з цих точок дуже небезпечні для Москви. Для прикладу наведемо найважливіші постанови шостої, десятої та тринадцятої точок.

У шостій точці сказано: Першим є питання, чи російська територія рівнозначна з землями, належними до колишньої російської імперії? Очевидно, що ці два поняття не покриваються. 13-та точка, яка говорить про творення незалежної Польщі, рівночасно виключає територіяльну відбудову російської імперії. Що є важливим відносно Польщі, буде напевно важливим відносно Фінляндії, Литви, Латвії і, мабуть, також України. У міжчасі (від січня до жовтня 1918 р. — А. З.) ці нації вирінули, і тому немає жадного сумніву, що їм належить признати можливість вільного розвитку. Все це не означає нічого іншого, як тільки визнання де факто через мирову конференцію цілої низки урядів, які репрезентують фінів, естонців, литовців та українців. Цей вступний акт визнання зобов'язує ці країни до скликання національних зборів, які створять свої уряди де юре. Все це має статися перед тим, як будуть затверджені кордони поодиноких держав. Кордони цих національних держав мають бути встановлені з максимальним додержанням етнографічного принципу. Мирова конференція повинна вислати Великоросії та Сибірові пропозицію відрядити своїх представників, вибраних в такий спосіб, щоб вони мали право говорити в імені цих територій. Суть російського питання полягатиме в найближчому часі у визнанні тимчасових урядів і в приділенні їм або через них допомоги. Кавказ прийдеться, мабуть, розглядати, як частину турецької імперії. Дотепер ще не маємо інформацій, яку політику належить застосувати до магометанської Росії, тобто до Центральної Азії.

У 10-ій точці є дуже важлива постанова для українців. В уступі 2-му сказано: Галичина. Західня Галичина є очевидно польська. Східня Галичина в переважаючій більшості українська або руська (ruthenian) і ніяким правом не належить до Польщі. Крім того декілька соток тисяч українців мешкає здовж північної та північно - східної границі Мадярщини і в частинах Буковини, які належали до Австрії. ЗДА очевидно за програму н а ц і о н а л ь ного об'єднання та незалежности, за охорону національних меншин та за вільний доступ до Адрійського і Чорного моря.

В 13-ій точці додано: На Сході не може Польща дістати території, на якій переважає литовське та українське населення.

Насувається питання: чи згадані 14 точок є пройденою історією, яка вже не має відношення до сучасних подій, і чи взагалі варто змагатися за їхню реалізацію? Очевидно, що вони є історією, бо постали 42 роки тому, але вони не привели до закінченого історичного процесу. Навпаки, дві основні проблеми, охоплені точками — самовизначення народів і загальне роззброєння, домагаються своєї полагоди і з ще більшою настирливістю тепер, як за часів Вільсона. Є багато познак, що ідея націоналізму по ліквідації решток західнього колоніялізму не зупиниться перед залізною завісою, і що боротьба з московським колоніялізмом набере більшого розголосу в світі та гострішої актуальности в самому СССР. Якби 14 точок, які у їх зміненій формі дотепер постійно промовчується, дійшли до свідомости ширших кругів американського громадянства, то вони мали б великий вплив на витворення позитивної постави до визвольницьких змагань не-російських народів. Що засади 14 точок живі й актуальні в наші дні, доказує також факт, що ними почали займатися „Известия", бо ніхто не має потреби змагатися з мертвими ідеями та віджилими проблемами.

Коротко: 14 точок були і є в наші дні єдиною доцільною та справедливою програмою впорядкувати відносини у Східній та Середній Европі, а посередньо також у цілому світі. За відхилення від цієї програми спала на Захід велика кара у вигляді другої світової війни і постало питання бути чи не бути західньому вільному світові взагалі.

Правдою є також, що промова з 8-го січня 1918 року — це одностороння заява президента Вільсона в границях його конституційного управнення давати напрям закордонній політиці ЗДА. Але історія тієї великої американської республіки знає, що такі декларації мають не раз більшу політичну вагу, актуальність та довговічність, як закони схвалені Конґресом і трактати, затверджені Сена-

(Закінчення на стор. 3-ій)

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

У СПРАВІ „ДОСТОЙНИХ"

У друкованих в „Свободі" платних оголошеннях від якогось часу стало звичаєм дочіпляти до імен і прізвищ поодиноких громадян не-українські „Гон." або „Дост.". В минулому ми мали чимало достойних людей, які при всій своїй достойності були також гоноровими і яких наша громада (щиро або вимушено) гонорувала. Але не було в нашому звичаї обтяжувати їх імен поданими вище причіпками. Богу дякувати, ми мали інших вдосталь. Чи варто вводити цю новину в нашу мову й в наші звичаї? А вже, мабуть, зовсім не варто вводити, що так часто повторюється у наші дні, поділу між чужими й своїми; чужих, гоноруючи, в письмі і слові, своїх, мабуть тому власне, що свої, — згадуючи неначе з ласки. Не Ваша сила, Редакторе, перешкодити ширитися цій запашній титулятурі та новій формі сеґреґації на святочних академіях і при інших оказіях гонорування різних достойників, але у Вашій компетенції не поширювати їх на сторінках „Свободи". Я певний, що читачі будуть Вам за це вдячні, і то однаково „гонорові", як і гоноруючі.

Я. П.

С. Риндик.

ДІДОВА РОМАНТИКА

(Кадри)

(1)

I

За вікном чути весілля: розкричалися авта, їдучи від шлюбу.

І в нас у таких випадках не було тихо. Тільки, замість автових сирен, сильно тарахкотіли вози, гнані прудкими кіньми, і вигукували „гоп!" дружби, ставши на ввесь зріст на передку, а свашечки заходилися від співу, перекрикуючи одна одну:

Дякуймо полонькові!
Дякуймо полонькові,
Як рідному батенькові,
Що нас довго не тримав,
Що нам борзо шлюб дав!

А щоб було ще борше, підохочували погоничів, пускаючи хвалу на їх коней. Запитували: Що воно таке? Чи то вітер віє, чи то летять змії, чи женуться коні воронії? На жаль, не пам'ятаю, як це до складу співалося. Пам'ятаю тільки, що коні були, на думку свашечок, уродні, оброків не голодні!

Улещені таким хвалоспівом, погоничі ще гірше затинали коней і гнали так, що голубів підкидало до неба, а ворон іще вище, а собаки хотіли гавкати, та не могли, бо [illegible]-предива заціпило. Шлюбна динаміка поривала і мене за собою, і я кидався стрімголов за весільним поїздом і пер за ним, поки кляпали в грудях кляпи, а потім хапався одною рукою за серце, а другою за плота і намагався добути духу. А вози тим часом зникали. Це були в моїм житті перші недосяжні ідеали . . .

Не знаю, як кому, а мені цей „гоп!" і ці свашечки, і все, що з ними, подобається в тисячу разів більше, ніж дисонаси верескливих автових сирен. Там озивалась многовікова творчість поетів і співців, надхнених великим актом шлюбу. І там моя романтика. А тут верещить крикливa співачка з вуличного театру — автова сирена, натиснута пальцем чи чоботом. Де її серце? Чим вона надхнена? Яка її інспірація? Мертва техніка.

Проте, техніку треба дуже цінити, шанувати й благословляти! Вона полегшує нам боротьбу за існування. Візьмім найпростіший приклад: розбійника, що напосівся на моє життя, я легше поконаю револьвером, ніж кулаками. І так само він мене.

II

Але на чільному місці в моїй романтиці стоїть не весілля, як то можна би сподіватися, судячи по початку, а зовсім прозаїчна на перший погляд річ — колишня водна господарка! Водопостачання, кажучи модерною мовою: колишнє тяжке, але наскрізь поетичне, і теперішнє легке, але позбавлене всякої поезії та голо - технічне.

Прошу ласкаво читачів запам'ятати, що ці кадри я фільмую в Дунаївцях. Кажучи географічно, це містечко колишньої Подільської губернії, Ушицького повіту, а в моїй свідомості це осередок цілого космосу. Не тільки Землі, не тільки нашої Сонячної системи, не тільки нашої Галактики, а буквально цілого космосу. Це заразом неврологічний пункт моєї романтики. Хто хоче, нехай іде за мною до цього пункту. Побачимо, яке водопостачання було там колись.

Ті люди в наших Дунаївцях, що сиділи ближче до краю міста, засоблялися водою способом самоносу: носили воду коновками чи відрами на коромислі. Цю функцію виконували здебільша дівчата. А де дівчата, там поезія. У Дунаївці народилася пісня, що її співає тепер ціла Україна. Починається вона з дуже простої топографії: ой звідси гора і звідти гора. Але послухайте:

Ой звідси гора
І звідти гора,
А між тими горовками
Сходила зоря!

Ой то не зоря,
Гей то не зоря,
А то моя дівчинонька
По водицю йшла!

Один мій земляк, слухаючи одного разу цю пісню, вирвався з таким возгласом:

— Матінко рідна! Будь благословенна за те, що родила мене не де інде, а якраз на Україні, де співають таких пісень!

А коли я чую цю пісню, то не можу стриматись і волаю:

— З нами Бог! Зрозумійте, язиці, яко з нами Бог!

Нарід, що вміє творити такі пісні і компонувати такі гласи - мелодії, — великий нарід!

Зрозумійте, язиці!

Коли я писав це, мені забилося серце. Я взяв кварту, відкрив при стіні курок, наточив води і напився. За хвилю заспокоївся, а за дві зник запах хлорного вапна, що пристав до води. Ця вода насичена технікою, пройшовши через смоки, цідила, через хемікалії, а нарешті через рури. Ще не було такого поета, ані такого музики, що зволичали б ці важні процеси надхненними одами і сонатами. Хто чув пісню про смок (помпу)? Про цідила (фільтри)? Про хлор? Про водогінні рури? Чому про це ніхто не хоче співати? А тим часом про Бобову криницю в Дунаївцях, що біля неї постала вищезазначена пісня, співає вся Україна:

Ой зацвіла червона калина
Над криницею . . .

і про саму криницю скомпонував якийсь дунаєвецький поет - співець пісню:

З поля, з поля
Вітрець повіває,
Ой там козак
Коня напуває,
До дівчини
Стиха промовляє:
— Здайся, дівче,
Здайся на підмову
Козакові
Мені молодому.
— Бодай би той
Щастя-долі не мав,
Що він з мене,
З мене вінок зняв!
— Зняла з тебе,
Зняла охотонька —
З козаченьком —
Люба розмовонька! —

У кількох коротких реченнях зумів український геній висловити велику епопею, що відбулася коло Бобової криниці. А скільки гекзаметрів наскандував би тут Гомер?

І ось саме до цієї криниці ходили по воду дівчата - зорі — наші бабусі і прабабусі. А вода з неї виривалася такою потужною цівкою, що не вспіси, бувало, оглянутися, чи не видко де коромисла з відрами, як бочка вже повна. Вирвавшись на Божий світ, Бобова вода розтікалася стоходами поміж осоками, татарським зіллям, рогозом та очеретами, обмивала їм коріння, набиралася від них благовенних пахощів і тими пахощами надихала наших поетів і співців, що створили нашу музику.

УСЯ ЦЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА ХАРИТАТИВНУ АКЦІЮ ЗУАДК!

ПОЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ:
UKRAINIAN WAR VETERANS — 866 N. 7th Street — PHILADELPHIA 23, Pa.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Відділ УККА в Балтиморі, Мд.

(З приводу Загальних Зборів)

Десяті загальні збори Відділу Українського Конгресового Комітету Америки відбулися 13 серпня 1960. Зі звітів уступаючої Управи видно, що і зовнішня і внутрішня праця Відділу була значно збільшена, і тому досягнуто неабияких успіхів на обох відтинках. З ініціятиви чи старанням Відділу УККА в каденційному році 1959/60 зорганізовано наступні імпрези:

Маніфестаційні Збори під час „Тижня Поневолених Націй" — проголошеного Американським Конгресом. Збори прийняли відповідні резолюції, які вислано до Президента ЗДА Двайта Д. Айзенгавера. Відповідним письмом з Білого Дому потверджено одержання наших резолюцій, з подякою за піддержку актів Конгресу ЗДА.

Українська збірнота нашого міста під протекторатом Відділу УККА вміло використовує кожну нагоду для ознайомлення чужинців з українською проблемою. Це було в рямках т. зв. „Міжнаціонального Фестивалю", який відбувається під час „Дня Праці" в одному з тутешних парків. Влаштовано тоді виставку українського народного мистецтва, центром якої була „Мазепіяна". Під час Фестивалю розповсюджувано брошуру про Україну в англійській мові, що її видано накладом Відділу УККА, автором якої був культурно-освітній референт мґр Анатоль Булавка. Ця публікація „Україна, — Ахілева п'ята совєтсько-російської імперії", являється черговим успіхом уступаючої Екзекутиви. Авторові належиться признання за цю працю.

Напередодні приїзду большевицького диктатора Нікіти до ЗДА 15 вересня 1959 р. в Балтиморі відбувався „День Льояльности", чи як тут наз. „Я Американець". В цій параді українці взяли зорганізовану участь. Про участь українців в параді, найбільша балтіморська газета „Сан" з 14 вересня 1960 р. писала: „Зібрані українці стояли перед трибуною. Це представники країни, яка вже давно втягнута в Совєтський Союз, вони мали багато транспарентів, що ними засуджували Хрущова. Двоє дітей несло довгий напис, з якого читаємо „Пам'ятай слова Хрущова — я вас поховаю". Інший транспарент мав напис „Народовбивство — російська зброя Хрущова проти Америки". Радіові і телевізійні станції передавали прихильні українській справі коментарі.

Двічі українці з Балтімору брали активну участь в антикомуністичній демонстрації в столиці ЗДА Вашингтоні: в дні перед приїздом Хрущова і першого дня побуту Хрущова у Вашингтоні, коли був у Білому Домі. Українці його „належно" привітали. Під час демонстрації, яка тривала понад три години коло Білого Дому, роздано публіці 5,000 летючок, що їх видали УККА та Організації Визвольного Фронту в Ню Йорку.

До зовнішніх акцій треба б зачислити також і святочну академію з приводу Січневих Роковин, проголошення Української Самостійности і Соборности, що їх величаво відсвятковано в нашому місті і в стейті Мериленд. З того приводу губернатор Мериленду И. М. Тоз та мейор Балтімору И. Г. Грейді проголошували день 22-го січня 1960 р. „Українським Днем", видаючи проклямації, якими піддержували віру українського народу в самостійність України. Сенатори і конгресмени Мериленду були приявні в обох Палатах Конґресу під час урочистостей, коли проголошувано „Український День" в ЗДА. Деякі з них зложили прихильні заяви відносно самостійности України в Конґресовому рекорді.

До внутрішньої діяльности належить зачислити такі імпрези: Листопадова академія, Жалібні сходини по сл. п. Степані Бандері, що відбулись під протекторатом Відділу УККА, „Політичне віче", на якому інформативну доповідь прочитав делеґат Централі УККА п. мґр І. Базарко. Зимовою порою влаштовано бенкет УККА, що на ньому змістовний реферат виголосив д-р Шандор. В березневі дні святково відзначено Шевченкові роковини, на яких святочну промову виголосив проф. П. Одарченко з Вашингтону.

Говорячи про внутрішню працю Відділу УККА, до речі буде відмітити появу льокального журналу, неперіодичного видання, під назвою „Балтіморські Вісті УККА". Досі появилися два числа. Перше число в місяці січні, присвячене Січневим Роковинам української державности, а друге в березні — присвячене Тарасові Шевченкові. Бюлетень видає Редакційна Колеґія при Відділі УККА, в склад якої входять: мґр Анатоль Булавка, п. Клим Бабяк і п. Теодор Царик. Появу цього журнальчика українське громадянство нашого міста прийняло прихильно. Сподіваємось, що нова Екзекутива Відділу УККА подбає про його продовження.

Нову Екзекутиву Відділу УККА в Балтиморі на наступний каденційний рік вибрано в такому складі: п. Т. Царик — голова, п. В. Татчин — заступник голови, п. Т. Хай — секретар української мови, п-а М. Пісецька — секретар англійської мови, п-і В. Луців — культурно - освітній референт, мґр В. Романовський — референт УНФонду, п. М. Хомішак — скарбник, п. А. Чорний — орган. референт, п. М. Вацлавів — господарчий референт. Контрольна Комісія: д-р О. Дерій — голова, проф. І. Сенюта, п. В. Корж. — члени. Товариський суд: пп: О. Хархаліс — голова, А. Траска, О. Стельмах.

Зборами проводила президія в складі: пп. Т. Хай — голова, Б. Мацук — секретар, А. Траска — член.

Теодор Царик

„Известия" і 14 точок през. Вільсона

(Закінчення зі стор. 2-ої)

том, як довго існують обставини, які були причиною їх проголошення. Як приклад може послужити доктрина президента Монро з 1823-го року. Він заявив тоді що ЗДА трактуватимуть як неприязний для себе акт кожну спробу европейських держав поширити свої впливи та свої території на землях Західньої півкулі. Хоч від того часу минуло 137 років, хоч та доктрина була в забутті довгі десятки літ, вона в повній силі віджила в наших днях, коли Кубинська республіка Фіделя Кастра стала фактично сателітом Москви.

Йде про те, щоб політична акція яка має зробити прислугу Україні і іншим поневоленим Москвою народам, постійно і систематично, в науковій та політичній площині популяризувала і актуалізувала 14 точок. Є більші вигляди переконати американський політичний світ в слушності українських домагань, коли покликатися на прецеденти та заяву американського президента, яка йде по лінії українських державницьких прагнень, як спирати їх тільки на українських державно - творчих актах. А там є беззастережне ствердження, що українська нація оформила себе державно в 1918 - 1919 рр., що їй, як кожній іншій нації належиться визнання де факто і де юре. Через те стають безпредметовими всякі балачки про „непередрішенство". В них зазначено також соборність українських земель на основі етнографічного принципу, з включенням до української держави Східньої Галичини, Карпатської України і Північної Буковини.

Також не можна пропустити аргументу, яким 14 точок відкидають облудні московські жалі щодо краяння та розчленування живого тіла російського народу, яким є вихід кожного народу з-під московської залежности, — доказуючи, що поза Московщиною та західнім Сибіром без Центральної Азії нічого нема російського і на інші території Москва не має жадного права.

Належить тільки визнати де факто уряди не-російських народів, а коли їх затвердять національні конституанти, автоматично приходить визнання де юре. Очевидно, що тоді немає потреби переводити будь-які плебісцити та чекати на згоду будь-яких московських чинників.

Як дуже на часі є твердження 5-ої точки, що колонії не є приватною власністю пануючої нації. Невільні народи і людська спільнота в цілості також кровно заінтересовані в тому, які є методи адміністрації ними, тому колонії є між народною справою і контроля над ними має законну основу.

Українська політична думка повинна включити в свій арсенал ясні й переконливі постанови 14 точок президента Вільсона і вже в найближчому Тижні Поневолених Націй зробити з них відповідний вжиток.

Впарі з цим іде також конкретна пропозиція, щоб при УККА постала окрема Комісія з представників наших наукових установ, яка б опрацювала наведений вище матеріял, щоб його відповідно політично використати.

14 точок і їхні зміни можна знайти в: 1. Papers Relating to the Foreign Relations of the United States. 1918. Supplement I. Volume I. p. 405-413. 421. 460-461. 2. Intimate Papers of Colone House arranged as narrative by Charles Seymour vol. IV. p. 187, 188, 192-200.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ" І її ВИДАНЬ

На цьому місці друкуємо імена тих ВП. Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на фонд „Свободи" та її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

СПИСОК Ч. 12.

С. Глинянський, Гейзлетон	$6.00
І. Губах, Клівленд	5.00
Б. Зорич, Торонто	5.00
К. Шевчук, Рачестер	5.00
Д-р Л. Мостович, Ваверли Глє	5.00
М. Бойсюк, Бруклин	5.00
Н. Гнатчук, Еспаньола	4.00
П. Цар, Боффало	4.00
П. Лакола, Толідо	4.00
І. Беген, Тайтусвіл	4.00
Я. Пригода, Рачестер	3.00
К. Царук, Парсіпані	3.00
Т. Західний, Гемстед	3.00
Ю. Козяк, Бруклин	3.00
В. Дорофеа, Рачестер	3.00
А. Лахімець, Шикаго	3.00
В. Лесів, Вудбайн	3.00
В. Процик, Гартфорд	3.00
І. Штогрин, Річмонд	3.00
М. Хомин, Филаделфі	2.70
В. Боднар, Филаделфія	2.60
П. Чорній, Вітней Пит	2.50
Д. Ткачук, Филаделфія	2.00
С. Максимяк, Джерзі Сити	2.00
Н. Шевчук, Менвіл	2.00
І. Микитяк, Шикаго	2.00
А. Кільман, Форествіл	2.00
А. Спяк, Вотерліт	2.00
Н. Бушний, Шикаго	2.00
С. Матичин, Дітройт	2.00
І. Дячун, Дітройт	2.00
К. Габровська, Парма	2.00
О. Задубера, Нортгемтон	2.00
С. Дільний, Нюарк	2.00
С. Микитка, Ніксон	2.00
В. Андрусяк, Гері	2.00
М. Дрозд, Питсбург	2.00
О. Перлович, Томс Рівер	2.00
С. Кравс, Сиракюз	2.00
М. Суханчик, Геркімер	2.00
С. Дзюбатий, Ірвінгтон	2.00
П. Щирба, Вілмінгтон	2.00
П. Бойчук, Стретфорд	2.00
І. Сенів, Шикаго	2.00
Т. Подола, Шикаго	2.00
Ф. Рімец, Торонто	2.00
В. Марків, Ню Йорк	2.00
К. Гриневич, Шикаго	2.00
П. Герлах, Асторія	2.00
В. Ярош, Джерзі Сити	2.00
Д. Савчак, Асторія	2.00
Л. Негребецький, Нюарк	2.00
Н. Белос, Клівленд	2.00
А. Сава, Прері де Шін	2.00
о. С. Гаюк, Річмонд	2.00
С. Волянський, Бріджпорт	2.00
В. Пулк, Акрон	2.00
Е. Коломиєць, Филаделфія	2.00
П. Рубан, Рідінг	1.75
Л. Поліха, Дулут	1.75
Н. Греськів, Мінеаполіс	1.50
М. Данилюк, Гайд Парк	1.50
В. Одежинський, Фила.	1.50
І. В. Турченюки, Монтреал	1.25
М. Сімків, Филаделфія	1.25
В. Сімків, "	1.30
М. Сімків, "	1.30
А. Муц, "	1.30
О. Ковальчик, "	1.30
Р. Магос, "	1.30
М. Регуш, "	1.30
Ю. Ванцук, Джерзі Сити	1.10
Р. Клос, Филаделфія	1.00
В. Клехньовський, Фила.	1.00
В. Муц, Филаделфія	1.00
М. Хоронцак, Акрон	1.00
С. Мотрович "	1.00
П. Шабат "	1.00
А. Мінко "	1.00
М. Когут, "	1.00
Н. Іванцук, "	1.00
В. Денко, Росфорд	1.00
І. Шестак, Росфорд	1.00
І. Пригода, Асторія	1.00
В. Котик, Вайлленд	1.00
М. Юнцак, Шикаго	1.00
М. Романович, Мідлтавн	1.00
П. Гринчук, Менвіл	1.00
М. Баран, Шикаго	1.00
Я. Цінура, Шикаго	1.00
М. Заяць, Вашингтон	1.00
В. Цалінський, Нантікок	1.00
Л. Волчанський, Петерсон	1.00
В. Біяньский, Честер	1.00
П. Струз, Ютіка	1.00
С. Осередчук, Клівленд	1.00
М. Чорній, Гемтремк	1.00
Г. Матіяш, Нюарк	1.00
І. Булка, Ню Йорк	1.00
М. Миронюк, Дітройт	1.00
П. Гінецко, Вунсакет	1.00
І. Клус, Струтерс	1.00
М. Нечепренко, Джеферсон	1.00
В. Гембара, Ню Йорк	1.00
Я. Панчишин, Рачестер	1.00
М. Дорош, Рачестер	1.00
Д. Кекіш, Шикаго	1.00
О. Гриньків, Ієтон	1.00
І. Мулярчик, Дітройт	1.00
М. Панченко, Оссінінг	1.00
В. Знак, Филаделфія	1.00
А. Ясінський, Гартфорд	1.00
І. Юрків, Филаделфія	1.00
К. Лукач, Вілкс Бері	1.00
І. Дзіндзюра, Брістоль	1.00
С. Стахура, Кемпбел	1.00
І. Понятишин, Трентон	1.00
І. Колодницька, Мінеаполіс	1.00
Разом	$ 219.40
Раніше проголошено	$ 2,999.45
Разом	$ 3,218.85

УМІ — Н. Нижанківському

Цього року минає 20 літ від передчасної смерти визначного українського композитора, піяніста, педагога та невтомного організатора музичного життя на Галицькій землі — Нестора Нижанківського.

На превеликий жаль, вся творча спадщина композитора, яка знаходилася здебільшого у формі рукописів, безслідно пропала після большевицької окупації Праги. Збереглися тільки нечисленні друковані його твори і деякі відписи, що знаходяться в різних наших музик-виконавців. В зв'язку з тим Дирекція Українського Музичного Інституту в Ню Йорку рішила зайнятися збиранням решти творчої спадщини Н. Нижанківського та видати їх друком, щоб тим робом врятувати принаймні частину цінної творчости композитора та зберегти її для майбутніх поколінь. Крім цього, як було повідомлено в „Бюлетені УМІ", Дирекція прийняла плян видання окремої монографії про композитора.

Для відзначення 20-их роковин з дня смерти Н. Нижанківського, Дирекція УМІ запланувала влаштувати впродовж шк. р. 1960/61 два концерти з творів композитора. Перший з них, т. зв. малий концерт, відбувся в неділю дня 25-го грудня 1960 в залі Літ.-Мистецького Клюбу в якому взяли участь учні УМІ кляс фортепіяна пп. М. Байлової та Д. Каранович з доповіддю директора УМІ І. Соневицького. На цьому концерті виконували між ін. мініятюри з „фортепіянових творів для молоді".

Другий концерт з творів Н. Нижанківського з участю учителів УМІ та запрошених гостей - виконавців відбудеться навесні 1961 р. В програму того концерту, крім доповіді, увійдуть фортепіянові композиції, сольові пісні та фортепіянове тріо.

Ігор Соневицький

Комунікат УМІ

Дирекція Українського Музичного Інституту в Ню Йорку звертається з проханням до членів родини пок. композитора Нестора Нижанківського, особистих його приятелів, товаришів праці, учнів, виконавців його творів, звеличників його таланту та знайомих, щоб вони пересилали матеріяли про Н. Нижанківського (у формі статтей, спогадів, документів, фотосвітлин тощо) включно з творами і тим робом уможливили скоре видання якнайповнішої монографії про композитора та видрукування збірки його творів. Матеріяли просимо пересилати рекомендованою поштою на особисту адресу директора УМІ І. Соневицького (I. Sonevytsky — 309 E. 5th St., New York 3, N. Y.).

Надіслані твори після їх використання повернеться з подякою на зворотну адресу.

Дирекція УМІ

І. Тарнавський — президент Щадниць Клівлендської округи

8-го грудня в готелі Статлер річні збори Щадниць Клівлендської округи вибрали Івана Тарнавського своїм президентом на 1961 рік. Це перший раз українець очолив Ощадностево - Позичкову Ліґу повіту, якої членами є 39 щадниць, що разом диспонують 1.5 більйонами майна. Клівлендська округа є одною з найбільших у ЗДА.

Сьогодні в Америці є понад 6,000 щадниць з $63 більйонами майна. Величезну динаміку цієї господарської галузі ілюструють цифри: у 1945 р. щадниці мали 8 більйонів майна, в 1950 осягнули вони 16 більйонів, у 1955 — 37 більйонів. 40 % всіх мешканевих домів у Америці є фінансовані щадницями. Що сьогодні 61 % населення має свої доми, то в тому заслуга щадниць.

Іван Тарнавський провів 35 літ як керманич Української Щадниці в Клівленді, відомої нині під назвою Ди Парма Сейвінгс Ко. Сьогодні він є президентом і правним дорадником цієї фінансової установи, що має 18 мільйонів майна.

Увага! БАЙОН і ОКОЛИЦЯ! Увага!

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ І ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ в БАЙОНІ

— влаштовують

в суботу, дня 14-го січня 1961 р.

в залі Українського Народнього Дому 35-37 Іст 23-тя вулиця в Байоні, Н. Дж.

НОВОРІЧНИЙ БАЛЬ (МАЛАНЧИН ВЕЧІР)

ПОЧАТОК: 9-та год. вечора; ВСТУП: $1.50

До танців приграватиме знана оркестра И. СНІГУРА.

— Обильний та смачний буфет у заряді ВП. Пань. —

За добру забаву ручає: Імпрезовий Комітет.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ

Відділ у Філядельфії

НЕДІЛЯ, 15 СІЧНЯ 1961, година 7:30

Заля Укр. Горож. Клюбу

КОНЦЕРТ

пам'яті засновника та довголітнього керівника Українського Музичного Інституту в Америці

проф. Романа Савицького

Участь беруть:

Я. МИГАСЮК, О. МУЗИЧЕНКО, О. СОВ'ЯК, І. СОНЕВИЦЬКИЙ, М. ФОМЕНКО, І. ЧЕРНЯХІВСЬКА, М. ШЛЕМКЕВИЧ, ХОР УМІ.

Вступ за програмками. — Місця нумеровані. Перепродаж в „Базарі" та „Надії".

Осередок СУМА ім. ген.-хор. Т. Чупринки і 2-ий Відділ ООЧСУ в Ню Йорку

повідомляють українське громадянство, що, з огляду на несподівану смерть

сл. п. **ВПРЕОСВЯЩЕННІШОГО МИТРОПОЛИТА Кир Константина Богачевського**

намічений

МАЛАНЧИН ВЕЧІР

у СУБОТУ, 14-го СІЧНЯ 1961 р. в авдиторії школи св. Юра

ВІДКЛАДАЄТЬСЯ

на суботу 28-го січня ц. р.

в тому ж самому приміщенні і з тою самою програмою.

КОМІТЕТ

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п. РОМАНА САВИЦЬКОГО

визначного піяніста і педагога, незабутнього директора УМІ

— буде відслужена —

в НЕДІЛЮ, 15-го СІЧНЯ 1961 р. о год. 12:30

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ

в шкільній каплиці св. Івана Хрестителя в Нюарку,

на яку запрошуємо учнів УМІ, Їх Батьків і Все наше Громадянство.

УЧИТЕЛІ УМІ в НЮАРКУ

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ В НЮ ЙОРКУ

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ довголітнього Директора УМІ

сл. п. Проф. Романа САВИЦЬКОГО

відправиться

ПАНАХИДА

в СЕРЕДУ ДНЯ 18-го СІЧНЯ 1961 р.

о год. 7-ій вечора в грек. кат. церкві св. Юра при 7-ій вулиці в Ню Йорку.

ДИРЕКЦІЯ та УЧИТЕЛЬСЬКИЙ ЗБІР УМІ

Ділимося сумною вісткою з Ріднею, Приятелями і Знайомими, що дня 10-го січня 1961 р. по довгих і тяжких терпіннях, заосмотрена Найсвятішими Тайнами упокоїлася в Бозі на 72 р. життя

НАША НАЙДОРОЖЧА МАМА, СЕСТРА і ТЕТА

бл. п. Марія з Яворських СТАНЕЦЬКА

Тлінні Останки спочивають в пох. заведенні П. ЯРЕМИ, 129 Іст 7-ма вулиця в Ню Йорку.

ПАНАХИДА в ЧЕТВЕР 12-го СІЧНЯ о год. 8-ій вечора.

ПОХОРОН з церкви св. ЮРА, 22 Іст 7-ма вулиця, в П'ЯТНИЦЮ, 13-го СІЧНЯ о год. 10-ій рано на цвинтар Mt. St. MARY'S CEMETERY, FLUSHING, N.Y., на який всіх запрошують горем прибиті:

НАТАЛКА й ІВАН, донька і син
КАРОЛИНА й ІЗИДОР ЛАВРИШКИ, сестра і шваґер
ЗЕНОВІЯ БУНДЗЯК і МАРІЯ МОРОЗ, сестрінки.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Високошановних наших Клієнтів, українські Установи і Організації, які мають заборгування у „СВОБОДІ" з титулу своїх оголошень, просимо ВИРІВНЯТИ свої зобов'язання — найдалі до 25-го СІЧНЯ 1961 року.

АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ"

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДЕБЮТАНТОК

11 — ЛЮТОГО 1961 року

ТРАДИЦІЙНІ ВЕЧЕРНИЦІ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ"

при двох оркестрах „АМОР"

у двох відновлених залях УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ у НЮ ЙОРКУ

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — ЦЕ СУТО ДЕМОКРАТИЧНА УКРАЇНСЬКА БРАТСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ. СТАТИ ЇЇ ЧЛЕНОМ — ЦЕ НЕ ТІЛЬКИ ЗАБЕЗПЕЧИТИ СЕБЕ І ВАШИХ РІДНИХ МАТЕРІЯЛЬНО. ЦЕ ЗНАЧИТЬ БУТИ СПІВВЛАСНИКОМ ЙОГО НАДБАНЬ І ВИБИРАТИ, ЧИ БУТИ ВИБРАНИМ В ЙОГО КЕРІВНІ ОРГАНИ.

Зміна адреси

До Адміністрації „СВОБОДИ"
81-83 Grand Street
(P. O. Box 346)
JERSEY CITY, N. J.

Долучаю 10 центів — прошу змінити мою адресу.

Моя СТАРА адреса була:
ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС) ______
Ім'я і прізвище ______
Адреса ______
______

Моя НОВА адреса така:
Ім'я і прізвище ______
Адреса ______
Адреса ______
______

З наукових конференцій УВАН у ЗДА

Доповідь В. К. Чапленка: „Українська мова в Українській Державі 1917—20 рр."

30-го жовтня 1960 року відбулась конференція Комісії для вивчення пореволюційної України і СССР, на якій проф. Чапленко доповідав про українську мову в Українській Державі 1917—20 рр. Відкриваючи засідання, секретар Комісії, В. Голубничий поінформував, що ця доповідь охопить матеріял одного з розділів другого тому праці В. Чапленка про історію української літературної мови.

В. Чапленко на початку доповіді ствердив, що його тема обмежується лише викладом зовнішньо-лінґвістичних відношень, тобто характеристикою соціяльно-історичних умов, що впливали на розвиток української мови в 1917—1920 рр.

В перші ж дні Революції 1917 року піднеслось питання про українізацію. Доповідач навів ряд матеріялів про вимоги українізації, що їх ставили в 1917 році політичні, культурно-освітні, земські та інші організації. Резолюції 1-го і 2-го учительських з'їздів ставили вимоги щодо українізації шкіл і випуску нових підручників, 2-ий з'їзд висунув вимогу з а с н у в а т и Просвіти по всіх селах. Просвіти відіграли велику ролю в популяризації української літературної мови в ті роки. Військові з'їзди вимагали українізувати армію. Також селянські і кооперативні з'їзди домагались українізації.

Доповідач схарактеризував державні заходи в напрямі поступової українізації. Українізація школи, армії, суду, тощо, сприяла поширенню української мови серед міського населення.

Перебіг українізації залежав від кадрів. В. Чапленко спеціяльно студіював це питання, зокрема за спогадами сучасників. І. Мазепа, В. Винниченко, В. Іванис та інші мемуаристи відзначали, що української інтеліґенції було мало. За Винниченком, це були переважно діти українських селян і священиків, зрідка діти поміщиків. Інтеліґенти тягську масу. Ця українська стихія була неорганізована і на неї важко було покладатися.

В. Чапленко порушив проблему „малоросів", тобто зрусифікованої інтеліґенції на Україні, що чинила українізації перешкоди. Наприклад, у квітні 1917 року до Петрограду надіслано телеграму від „корінних малоросів", які протестували проти „примусової українізації шкіл" і виступали за збереженя російської мови, як державної. До тимчасового уряду також вислано протест від Ради Київського університету.

Доповідач подав огляд українізації шкіл під час гетьманської держави, коли проти українізації виступало багато приїжджих елементів, а в державному апараті було багато виходців з Центральної Росії.

Отже, в 1917—20 рр. на Україні був стихійний потяг до у к р а ї н і з а ц і ї державного і культурного життя, але були й перешкоди українізації збоку сил всередині держави, які спирались на зовнішні сили.

Після доповіді була дискусія, під час якої додано матеріяли про становище української мови в 1917-20 рр.

І. Замша, що в 1917—20 рр. був інструктором кооперації, підкреслив ролю кооперації в українізації. Ще до революції були кооперативи, де робота велась українською мовою. З початком революції українська кооперація повністю перейшла на українську мову. В сільських школах перехід на українську мову відбувався без перешкод, але біда, що самі викладачі недостатньо знали літературну українську мову, і не було підручників.

Л. Чикаленко сказав, що до українізації війська спричинилось те, що багато військових побувало під час війни в Галичині. В роки революції промовець багато бував на селах і з власного досвіду може ствердити, що в кожному селі знаходив бодай одного свідомого українця. На його думку, мемуари Винниченка і Христюка необ'єктивні.

С. Ріпецький розповів, що під час гетьманської держави він стояв з частиною УСС у Єлисаветграді, а потім, як представник УСС, був відряджений до повітового уряду містечка Літина керувати там культурно-освітньою працею. Вивіска на уряді повітового старости була російською мовою, сам староста був поміщиком з Тамбовської губернії, який говорив з С. Ріпецьким через перекладача. С. Ріпецький пробув у Літині два з половиною місяці і дещо налагодив там культурницьку працю. Зауважив, що був великий інтерес до українських книжок, яких нелегко було дістати. Був також інтерес до Галичини.

З. Стефанів розповів, що бачив Україну за гетьмана очима 17-тилітнього хлопця-галичанина, вихованого в романтичному дусі. Було багато розчарувань. Українську мову у великих містах було чути не часто. Він нагадав, що в липні 1918 року був закон про рівнорядність української і російської мов. Промовець подав ряд прикладів перебігу українізації, зокрема сказав, що в гетьманській державі українську мову викладали в усіх гімназіях, а українські гімназії продовжували своє існування.

К. Туркало казав, що і революція принесла величезний потяг до пізнання української мови. Авдиторії курсів, де викладали українську мову, були переповнені. За Гетьманщини, українські школи й курси працювали с и с т е м а т и ч н о.

В. Голубничий сказав, що стан вивчення української революції н е з а д о вільний. Це справа трудна через недостатність джерел. Спогади здебільшого написані людьми, що були заанґажовані у політичну діяльність, і тому часто необ'єктивні. Велику вартість мають спогади про перебіг подій в окремих місцевостях.

В. Чапленко в останньому слові ствердив, що сьогоднішня доповідь є лише тлом, на якому буде з'ясований тодішній стан української літературної мови. Л. Д.

ЗАКЛИК
ОО. СТУДИТІВ З ВУДСТОКУ

Українська Громадо!

Ми, ченці Студити, які замешкали на фармі у Вудстоку, Онт., Канада, звертаємося до Ваших сердець за ласкавою поміччю і пожертвою на будову нашого монастиря і церкви для прослави Бога. Дев'ять років тому ми приїхали до Канади й осіли на фармі у Вудстоку, яку нам подарував Католицький Єпископат. Тепер, коли зголошуються до нас нові кандидати, студенти й священики, і є надія, що монастир буде рости і розвиватися, нема для них приміщення. Будова монастиря є під цю пору найпекучішою потребою. Тому звертаємось до Вас з просьбою про ласкаву поміч і пожертву.

Ми будемо за Вас повсякчас молитися, щоб Вам Господь Бог винагородив стократно за Вашу лепту, вже в цім життю, а по смерти вічною небесною славою.

Пожертви просимо слати на адресу о. Настоятеля:

Rev. Theophan Shewaha
Superior of Studite Monks
560 Parkinson Avenue
Woodstock, Ontario, Canada
Box 10

✠

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями та Знайомими, що дня 12-го січня 1961 року, по довгій недузі, відійшла у Вічність Наша Найдорожча

МАТИ і БАБЦЯ

АННА ПЛАКИДА

вдова по бл. п. о. Григорієві Плакида, проживши 81 рік.

ПАРАСТАС відправиться в П'ЯТНИЦЮ, 13-го СІЧНЯ 1961 р., в год. 7:30 вечора, в пох. заведенні Литвин і Литвин, 801 Springfield Ave., Irvington, N. J.

ПОХОРОН відбудеться в СУБОТУ, 14-го СІЧНЯ 1961 року, в год. 12:00 впол., з української кат. каплиці, при Сенфорд Еве. в Ньюарку, а опісля на Evergreen Cemetery.

Горем прибиті:
МАРІЙКА, ОЛЯ — доньки
ВОЛОДИМИР, РОМАН з дружиною НАДІЄЮ — сини
ЗЕНОН і РОМАНА — внуки

Сен. Кейс пропонує Мічеллові кандидувати на губернатора Ню Джерзі

Трентон. — Сенатор-республіканець із Ню Джерзі Кліффорд П. Кейс пропонує секретареві праці Джеймсові П. Мічеллові в найближчому році кандидувати на пост губернатора Ню Джерзі, який тепер займає демократ Роберт Майнер, і який не може втретє кандидувати згідно зі стейтовою конституцією. З пропозицією сен. Кейса погодилися республіканські конґресмени з того стейту і численні визначні стейтові республіканці. Всі вони вважають, що Мічелл був би найнебезпечнішим кандидатом для демократів, які напевно програли б губернаторські вибори, коли б кандидував колишній секретар праці Мічелл. Республіканський кандидат, щоб виграти вибори, мусить здобути голоси незалежних виборців, і це легко може зробити Мічелл. На пост губернатора претендують деякі республіканські стейтові сенатори, але сен. Кейс гадає, що вдасться відмовити їх від кандидатури.

Сен. Проксмаєр закликає Кеннеді не збільшувати федеральних видатків

Вашингтон. — Сенатор-демократ із Висконсину в своїй промові в Сенаті закликав президента-електа Джана Ф. Кеннеді не збільшувати федеральних видатків для поборювання г о с подарської знижки, як це рекомендують нововибраному президентові його економічні дорадники, яких очолює професор економіки в Массачусетському Технологічному Інституті Пол А. Семюелсон. Сен. Проксмаєр виступив ще перед інавґурацією Кеннеді, бо хоче його перестерегти, щоб він не погодився з думкою своїх дорадників. Ці дорадники, крім збільшення федеральних видатків, пропонують ще і зменшення прибуткових податків на поборювання економічної знижки. Сен. Проксмаєр каже, що здійснення плянів економічних дорадників Кеннеді спричинить великий дефіцит у федеральному бюджеті, який може дійти до 5-ох більйонів долярів, а демократична конвенція говорила про конечність збалянсування федерального бюджету. Проксмаєр називає проф. Семюелсона здібним економістом, але економіка не завжди бере до уваги те, що передбачують для неї науковці-економісти.

Мортон заперечує, що в 1962 р. Ніксон має кандидувати замість сен. Кухеля

Вашингтон. — Голова Республіканського Крайового Комітету сенатор Трустон Б. Мортон заявив, що він не піддавав суґестії сенаторові Томасові Кухелеві зректися кандидатури в користь віце-президента Ричарда М. Ніксона в 1962-му році. Ніксон має дві можливості дістатися на публічний виборний пост: в 1962-му році кандидувати на сенатора, якщо не кандидував би сенатор-республіканець Кухел, або в 1964-му році кандидувати на пост губернатора. Сен. Мортон заявив, що він „хоче, щоб сен. Кухел старався про перевибір в 1962-му році, і тоді Ніксон зможе кандидувати аж в 1964 році". Кухел зайняв сенаторське становище в 1952 році, коли Ніксон став віце-президентом. Мортон заявив, що буде головою Республ. Край. Комітету аж до 1962 року, коли старатиметься про перевибір на сенаторське становище.

Ганноверці відгукніться!

Я, колишній душпастир табору ім. Лисенка в Ганновері в англійській зоні Німеччини — о. Семен Іжик, — хочу видати друком свої Спомини — „Сміх крізь сльози". В цих споминах я описую побут на Лемківщині (1939—43) рр., побут в тюрмі і кацеті Ґросс Розен, Дора, Берґен-Бельзен. Довше спиняюсь над побутом на скитальщині, зокрема в місті Ганновері. Книжка буде понад 300 сторінок, частинно друкується вже, як підвал у „Поступі". Ціна буде $ 2. Хто з моїх з н а й о м и х хотів би книжку замовити, то дуже прохаю прислати гроші наперед, бо я не маю фондів на видання. Може хто бажає в цій справі до мене написати, чи доповнити своїми завваґами. А може би ми колись Ганноверці зробили свій З'їзд?!

Листи враз з грішми прохаю слати на адресу:

Rev. Semen IZYK
418 Aberdeen Ave.
WINNIPEG 4, Man., Canada

Конкурс

Комісія Опіки над Молоддю при Гол. Управі ОУА „С а м о п о м і ч" оголошує отсим КОНКУРС на написання „Виховного порадника для батьків".

Книжка має дати українським батькам практичні вказівки, як виховувати дітей в тутешніх трудних умовинах. Розмір книжки коло 6 аркушів вісімки т. є 96 сторінок друку. Авторський гонорар $ 200.

Про прийняття праці рішатиме комісія, зложена з 7 відомих педагогів. Р е ч е н е ц ь до надсилання праць — 31-го квітня 1961.

Бильших інформацій уділить Комісія Опіки над Молоддю при Гол. Управі ОУА „Самопоміч", 98 Second Ave., New York 3, N.Y.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ВЕСТ ПУЛ, Іл. — На Річних Зборах 11 грудня 1960 вибрано таку Управу: П. Мацях предс., А. Сосновска касир, Р. Білик, секретар.

НЕДІЛЯ, 15-го СІЧНЯ 1961 р.

АКРОН, Огайо. — Річні Збори Відд. 295 о год. 1:30 по пол. в церковній залі. — В. Пулк, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. Айл. — Річні Збори Т-ва Зап. Січ о год. 1-ій по пол. в парохіяльній залі при 74 Г е р р і с Евню. Нова Управа на 1961 рік: І. Кокольский предсідник, М. Чагарин, заступ., Л. Гардінк касир, В. Кендофорський заст. касира, Е. Тепер, секретар, Т. Чагарин заст. секретаря, М. Фірман рекорд. секретар, К. Липка заст. рек. секретаря І. Околіта, Д. Бойко Г. Тепер: контрольна комісія; доглядачі хворих: М. Кужі, І. Стрик, М. Сталеший, О. Колісник. — Е. Тепер, секр.

МІННЕАПОЛІС, Мінн. — Річні Збори 345-го Відд. зараз по Сл. Божій в параф. залі УПЦ Св. Арх. Михаїла. — Управа.

ПОНҐСТАВН, Огайо. — Річні Збори Б-тва О. Васараб, Відд. 348 о год. 4-ій по пол. в церковній залі при 526 W. Rayen Ave. М. Стахура, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, Па. — Річні Збори Т-ва Любов, Відд. 45 о год. 2-ій по поол. при 847 Franklin St. — Управа.

ЕЛМАЙРА, Н.Й. — Річні Збори Т-ва І. Франка, Відд. 271 о год. 2:30 по пол. в залі на Лакавана Евеню. — І. Чопко, секр.

ДІТРОЙТ, Міш. — Місячні Збори Б-тва св. І. Хрестителя, Відд. 292 о год. 1:30 в УНДомі. — О. Рудницький, секр.

Батьки! Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою, н а й б і л ь ш о ю й найбагатшою у к р а ї н с ь к о ю національною установою поза межами Батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб забезпечити їй кращу будучність, а вашій громаді у вільнім світі нового свідомого члена!

☦

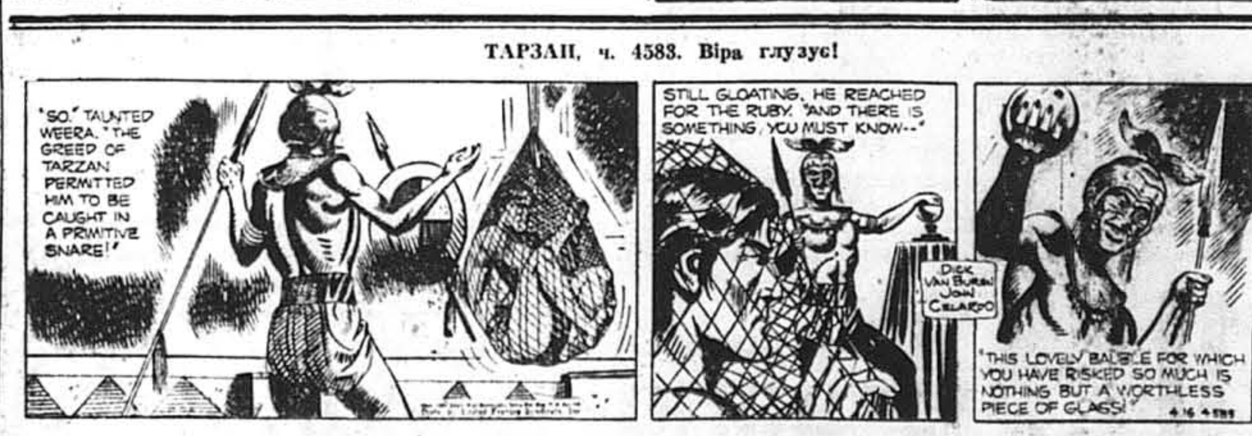
Посмертні згадки

ПАВЕЛ ПЕЛЕХ, член Бр. св. апп. Петра і Павла, Відділ 102 УНС в Клівленді, Огайо, помер нагло 15 грудня 1960 в 57 році життя. Покійний походив зі села Зогатень, повіт Добромиль, Західня Україна. До УНСоюзу вступив 1951 року. Полишив у смутку сестру Марію Поливчак. Похорон відбувся 17. грудня 1960. Тлінні останки поховано на Ріверсайд Семетери. — Вічна Йому Пам'ять!
М. Бобечко, секр.

ЛУКА КОТОВИЧ, довголітній член Бр. св. апп. Петра і Павла, Відділ 102 УНС в Клівленді, Огайо, помер дня 14-го грудня 1960 по короткій недузі в 68 році життя. Покійний походив зі села Застові, повіт Рава Руська, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив 1936 р. Полишив у смутку дружину Анну. Похорон відбувся 17-го грудня 1960 з укр. греко-католицької церкви св. апп. Петра і Павла. Тлінні останки поховано на укр. цвинтарі св. апп. Петра і Павла, Парма, Огайо. — Вічна йому Пам'ять!
М. Бобечко, секр.

ФЕДОР ПРИСТАШ, довголітній член Б-ва св. Димитрія, Відділ 288 УНС в Бетлегем, Па., помер 22-го грудня 1960 на 66 році життя. Покійний походив із села Локут, пов. Турка, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Анастасію, 2 доньки Анну і Марію та 2 внуків і 3 братів у Краю. Похорон відбувся 27. грудня 1960 р. при участі родини, знайомих і членів Б-ва з похоронного заведення до греко-кат. церкви св. Йосафата, а опісля на церковний цвинтар. — Вічна Йому Пам'ять!
Управа.

ТАРЗАН, ч. 4583. Віра глузує!

— І так — насміхався Віра, зажерливість Тарзана дозволила зловити його в примітивну пастку!

І так злорадісно він сягнув по рубін. — І ось тут є щось, що ви мусите пізнати...

— Ця мила іграшка, ради якої ви так багато рискували, є нічим іншим, як безвартісним куском шкла!